

Evakuační a běžný výtah: rozdíl, který může rozhodnout o životě

Výtah je pro většinu lidí symbolem pohodlí a rychlého přesunu mezi patry, a proto jej mnozí automaticky vnímají jako možnou únikovou cestu i v krizové situaci. Právě při požáru nebo jiné mimořádné události se však tato zažitá představa může stát vážným rizikem. Ne každý výtah je totiž určen k evakuaci osob a rozdíl mezi běžným a evakuačním výtahem není jen technickým detailem, ale zásadním bezpečnostním prvkem, který má přímý vliv na ochranu života a zdraví.

Běžné výtahy, se kterými se setkáváme v bytových domech, kancelářích nebo starších veřejných budovách, nejsou konstruovány pro provoz při požáru. V okamžiku vyhlášení poplachu nebo výpadku elektrické energie se jejich činnost zpravidla automaticky ukončí. I když mohou být vybaveny malou vestavěnou baterií, ta slouží pouze k nouzovému dojetí a otevření dveří, nikoli k dalším jízdám. Takový výtah nelze považovat za bezpečný prostředek pro únik osob, protože není zajištěna jeho spolehlivost, ochrana proti kouři ani možnost řízeného provozu. Starší výtahy navíc nemusí být označeny žádným bezpečnostním značením, což může u lidí vyvolávat mylný dojem, že jejich použití je v krizové situaci možné. V takových případech je však nutné k nim vždy přistupovat jako k neevakuačním.

Evakuační výtah je naopak navržen a zabudován výslovně s ohledem na mimořádné situace. Je vždy jasně označen bezpečnostní značkou „Evakuační výtah“ umístěnou v kabině i na dveřích výtahové šachty, aby bylo zřejmé, že jeho použití je v rámci evakuace možné. Základní rozdíl spočívá v jeho vyšší spolehlivosti, zejména díky záložnímu zdroji elektrické energie. Ten může mít podobu dieselagregátu nebo bateriového systému, který zajišťuje, že výtah zůstane funkční i při výpadku hlavního napájení. Přepnutí na náhradní zdroj probíhá automaticky, bez nutnosti zásahu obsluhy, což je v krizové situaci klíčové. Dalším významným prvkem evakuačního výtahu je jeho stavební a požárně bezpečnostní řešení. Často je oddělen od okolních prostor tak, aby osoby byly chráněny před účinky kouře a tepla nejen během jízdy, ale i při nástupu a výstupu. Výtah obvykle ústí do prostoru bez přímého rizika, případně do jiného chráněného místa v objektu. Díky tomu může sloužit nejen k přesunu osob ven z budovy, ale i k jejich přemístění do bezpečnější části stavby.

S evakuačními výtahy se nejčastěji setkáváme v objektech, kde se předpokládá přítomnost osob s omezenou schopností pohybu. Typickým příkladem jsou zdravotnická zařízení, zejména lůžková oddělení, kde je nutné evakuovat pacienty v leže. Podobně jsou evakuační výtahy důležité v sociálních zařízeních, kde se pohybují klienti se sníženou mobilitou, nebo ve větších a výškových ubytovacích stavbách. Povinnost jejich zřízení se vztahuje také na stavby se shromažďovacími prostory, tedy tam, kde se koncentruje větší počet osob, jako jsou obchodní centra, kulturní a sportovní objekty. V soukromém sektoru se s nimi setkáváme zejména ve vysokých bytových domech, přičemž požadavky na jejich zřízení se v minulosti mohly lišit podle doby vzniku stavby a tehdejších typových podkladů.

Evakuační výtah může být vázán na další bezpečnostní systémy objektu. V některých budovách dochází při detekci požáru k automatickému přepnutí do zvláštního režimu, kdy je výtah vyhrazen pouze pro organizovanou evakuaci. V takovém případě je běžným osobám znepřístupněn a funguje v režimu přednostních jízd, které mohou ovládat pouze konkrétní proškolení zaměstnanci nebo zasahující hasiči. Tento postup je typický například ve zdravotnických zařízeních, kde personál zahajuje evakuaci imobilních pacientů ještě před příjezdem jednotek požární ochrany a následně na ni hasiči navazují.

Pro běžného uživatele budovy z toho vyplývá jednoduché, ale zásadní pravidlo. Při vyhlášení požárního poplachu, ať už technickým systémem nebo pouhým ústním upozorněním, je nutné se vyhnout používání výtahů, které nejsou jednoznačně označeny jako evakuační. V takové situaci představují jedinou bezpečnou únikovou cestu schodiště, chodby nebo rampy vedoucí na volné prostranství. Vědomí rozdílu mezi evakuačním a běžným výtahem, spolu se schopností zachovat klid a zvolit správný postup, patří k základům osobní připravenosti na mimořádné události a může významně přispět k ochraně života vlastního i ostatních.

Nezapomeňte! Štěstí přeje připraveným!

autor: kpt. Ing. Alena Sládková, kpt. Ing. Kateřina Štajncová, HZS Libereckého kraje